

Jurisprudentie

Zaak C-30/19

**Diskrimineringsombudsman
tegen
Braathens Regional Aviation AB**

(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Högsta domstol)

Arrest van het Hof (Grote kamer) van 15 april 2021

„Prejudiciële verwijzing – Gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming – Richtlijn 2000/43/EG – Artikel 7 – Verdediging van rechten – Artikel 15 – Sancties – Beroep tot schadevergoeding wegens vermeende discriminatie – Instemming van de verweerder met de vordering tot schadevergoeding zonder erkenning van het bestaan van de vermeende discriminatie – Verband tussen de betaalde schadevergoeding en de gestelde discriminatie – Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie – Recht op effectieve rechterlijke bescherming – Nationale procesregels die de rechter bij wie het beroep is ingesteld, beletten om ondanks het uitdrukkelijke verzoek van de verzoeker uitspraak te doen over het bestaan van de gestelde discriminatie”

1. *Recht van de Europese Unie – Beginselen – Gelijke behandeling – Gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming – Richtlijn 2000/43 – Sancties – Recht op effectieve rechterlijke bescherming – Beroep tot schadevergoeding wegens vermeende discriminatie – Instemming van de verweerder met de vordering tot schadevergoeding zonder erkenning van het bestaan van die discriminatie – Nationale wettelijke regeling die de rechter bij wie het beroep is ingesteld, belet om uitspraak te doen over het bestaan van die discriminatie – Ontoelaatbaarheid (Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, art. 47; richtlijn 2000/43 van de Raad, art. 7, 8 en 15)*

(zie punten 38, 39, 44-51, 59 en dictum)

2. *Recht van de Europese Unie – Beginselen – Gelijke behandeling – Gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming – Richtlijn 2000/43 – Verhouding tot het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie – Mogelijkheid om zich op artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie te beroepen – Geschillen tussen twee private partijen – Verplichtingen en bevoegdheden van de nationale rechter – Unierechtconforme uitlegging van de nationale regeling – Reikwijdte – Verplichting om elke met artikel 47 strijdige nationale bepaling buiten toepassing te laten (Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, art. 47; richtlijn 2000/43 van de Raad, art. 7 en 15)*

Samenvatting

Het Unierecht staat in de weg aan een nationale wettelijke regeling die een rechter bij wie een beroep tot schadevergoeding aanhangig is gemaakt op grond van vermeende discriminatie, belet om het bestaan van die discriminatie vast te stellen wanneer de verweerder bereid is de gevorderde schadevergoeding te betalen zonder deze discriminatie te erkennen

De enkele betaling van een geldbedrag biedt een persoon die verzoekt om vast te stellen dat hij het slachtoffer van een dergelijke discriminatie is geweest, geen effectieve rechterlijke bescherming

In 2015 besloot de gezagvoerder van een Zweedse binnenlandse vlucht die werd uitgevoerd door de luchtvaartmaatschappij Braathens Regional Aviation AB (hierna: „Braathens”), om een in Stockholm (Zweden) wonende passagier van Chileense afkomst aan een extra veiligheidscontrole te onderwerpen.

Namens deze passagier, die meende te zijn gediscrimineerd om redenen die verband houden met zijn uiterlijk en etniciteit, heeft de Diskrimineringsombudsman (ombudsman belast met discriminatie) bij de Stockholms tingsrätt (rechter in eerste aanleg Stockholm, Zweden) gevorderd dat Braathens ertoe zou worden veroordeeld deze passagier een schadevergoeding te betalen wegens discriminatie.

Braathens heeft ermee ingestemd het gevorderde bedrag te betalen zonder evenwel te erkennen dat er sprake was van discriminatie. De rechter in eerste aanleg heeft Braathens derhalve veroordeeld tot betaling van dat bedrag, maar de vordering van de Diskrimineringsombudsman tot verkrijging van een declaratoir vonnis waarin het bestaan van discriminatie werd vastgesteld, heeft hij niet-ontvankelijk verklaard. Deze rechter was van oordeel dat hij op grond van het Zweedse procesrecht gebonden was aan de instemming van Braathens en dus verplicht was om het geschil te beslechten zonder na te gaan of er eventueel sprake was van discriminatie. De Diskrimineringsombudsman heeft tevergeefs hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechter in eerste aanleg, waarna hij zich tot de Högsta domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Zweden) heeft gewend.

De Högsta domstol vraagt zich af of de Zweedse wettelijke regeling in overeenstemming is met de vereisten van richtlijn 2000/43¹ houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming, gelezen tegen de achtergrond van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), waarin voor eenieder het recht op een doeltreffende voorziening in rechte wordt gewaarborgd, en heeft dan ook besloten om het Hof de vraag voor te leggen of de rechter, ingeval de verweerder instemt met de vordering tot schadevergoeding van de verzoeker, niettemin op verzoek van de partij die meent te zijn gediscrimineerd, moet kunnen onderzoeken of dat werkelijk zo is.

¹ Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming (PB 2000, L 180, blz. 22).

Beoordeling door het Hof

Vooraf herinnert het Hof eraan dat richtlijn 2000/43 tot doel heeft een kader te creëren voor de bestrijding van discriminatie op grond van ras of etnische afstamming, zodat in de lidstaten het beginsel van gelijke behandeling kan worden toegepast. De eerbiediging van dit beginsel vereist dat voor personen die menen te zijn gediscrimineerd op grond van hun ras of etnische afstamming, een effectieve rechterlijke bescherming van hun recht op gelijke behandeling wordt gewaarborgd, ongeacht of deze personen rechtstreeks handelen of via een vereniging, organisatie of rechtspersoon. Bovendien moet de ter omzetting van deze richtlijn in de rechtsorde van een lidstaat ingevoerde sanctieregeling een daadwerkelijke en doeltreffende rechterlijke bescherming van de aan die richtlijn ontleende rechten verzekeren. De strengheid van de sancties moet in verhouding staan tot de ernst van de strafbaar gestelde feiten. Zij moet met name verzekeren dat deze sancties een reële afschrikkende werking hebben, en tegelijkertijd voldoen aan het algemene evenredigheidsbeginsel.

In dit verband oordeelt het Hof dat de artikelen 7 en 15 van richtlijn 2000/43, gelezen tegen de achtergrond van artikel 47 van het Handvest, in de weg staan aan een nationale wettelijke regeling die een rechter bij wie een beroep tot schadevergoeding aanhangig is gemaakt wegens door deze richtlijn verboden discriminatie, belet om het verzoek tot vaststelling van het bestaan van deze discriminatie te onderzoeken wanneer de verweerder bereid is de gevorderde schadevergoeding te betalen zonder evenwel te erkennen dat er sprake is van discriminatie.

Ten eerste vloeit uit artikel 7 van richtlijn 2000/43 voort dat eenieder die meent het slachtoffer te zijn van discriminatie op grond van ras of etnische afstamming, in het kader van een procedure die ertoe strekt de aan het beginsel van gelijke behandeling ontleende rechten geldend te maken, een uitspraak van de rechter moet kunnen verkrijgen over een eventuele schending van die rechten, wanneer de verweerder de gestelde discriminatie niet erkent. De enkele betaling van een geldbedrag biedt dus geen effectieve rechterlijke bescherming aan een persoon die verzoekt om vast te stellen dat er een dergelijke schending heeft plaatsgevonden.

Ten tweede doet een dergelijke nationale wettelijke regeling zowel afbreuk aan de herstellende als aan de afschrikkende functie die de sancties moeten hebben waarin de lidstaten krachtens artikel 15 van richtlijn 2000/43 voorzien. De betaling van een geldbedrag volstaat namelijk niet om tegemoet te komen aan de aanspraken van een persoon die door middel van een vergoeding voor de geleden immateriële schade bovenal de erkenning wenst te verkrijgen dat hij is gediscrimineerd. Ook kan de verplichting om een geldsom te betalen niet worden geacht degene die discrimineert daadwerkelijk af te schrikken wanneer de verweerder zoals in dit geval betwist dat er sprake is van enige discriminatie, maar het vanuit het oogpunt van de kosten en voor zijn imago voordeliger acht om de door de verzoeker gevorderde schadevergoeding te betalen. Het Hof verduidelijkt tevens dat de mogelijkheid om een strafrechtelijke vordering in te stellen, gelet op de specifieke doelstellingen ervan en de daaraan verbonden beperkingen, geen oplossing kan bieden voor de vaststelling dat de rechtsmiddelen in burgerlijke zaken niet aan de vereisten van die richtlijn voldoen.

In de derde plaats benadrukt het Hof dat aan deze uitlegging niet wordt afgedaan door beginselen of overwegingen van procedureel recht zoals het lijdelijkheidsbeginsel, het beginsel van proceseconomie en het streven om de minnelijke regeling van geschillen te bevorderen. Een nationale wettelijke regeling als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, heeft namelijk ten eerste tot gevolg dat de verweerder zeggenschap krijgt over het geschil, aangezien de verzoeker, ingeval de verweerder instemt met de betaling van de gevorderde schadevergoeding, van de

rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt geen uitspraak meer kan verkrijgen over de grondslag van zijn vordering en zich ook niet meer kan verzetten tegen de beëindiging van het door hem aanhangig gemaakte geding. Ten tweede maakt een nationale rechterlijke instantie geenszins inbreuk op het lijdelijkheidsbeginsel wanneer zij, ondanks de instemming van de verweerder met de betaling van de door de verzoeker gevorderde schadevergoeding, onderzoekt of er al dan niet sprake is van de door de verzoeker gestelde discriminatie, aangezien dat onderzoek betrekking heeft op de grondslag van de schadevordering, die onder het voorwerp van het geding valt.

In de vierde en laatste plaats brengt het Hof in herinnering dat het Unierecht de lidstaten er in beginsel niet toe verplicht om voor hun nationale rechterlijke instanties andere rechtsmiddelen in te voeren ter bescherming van de rechten die justitiabelen aan het Unierecht ontleen dan die welke in het nationale recht zijn vastgesteld. Het Hof merkt echter op dat voor de eerbiediging van het Unierecht in dit concrete geval niet de invoering van een nieuw rechtsmiddel vereist is, maar dat van de nationale rechter alleen wordt verlangd dat hij de procedureregels buiten toepassing laat die hem belet uitspraak te doen over het bestaan van de gestelde discriminatie, en wel omdat deze regel niet alleen onverenigbaar is met de artikelen 7 en 15 van richtlijn 2000/43 maar ook met artikel 47 van het Handvest. De artikelen 7 en 15 van de richtlijn geven immers slechts een concrete invulling aan het recht op een doeltreffende voorziening in rechte zoals dat is gewaarborgd bij artikel 47 van het Handvest, welk artikel op zichzelf volstaat om een recht te verlenen dat in een geding tussen private partijen kan worden ingeroepen.